

Che Guevara feketítése

[Népszabadság](#) •2008. július 24.

Seres László (Hogyan mentegessünk egy rendszert?, július 7.) csak fekete-fehérben képes látni bizonyos kérdéseket. Ha ő Che Guevarát feketének hiszi, és valaki szürkének mondja, akkor azt ő fehérnek érti.

Neki arra a tőlem idézett kérdésre, hogy "mit vállalhatna fel egy mai liberális vagy szociáldemokrata Che Guevara politikájából" (Che és Gyurcsány, június 24.), az "első reflexe a várakozó félmosoly". Egy előítéletek nélküli, nyitott, racionális ember nyilván figyelmesen végigolvasná a cikket, mielőtt „félmosolyogna”.

A válaszom a fenti kérdésre ugyanis az volt, hogy "keveset". Bemutattam, mi az a sok, amit nem lehet vállalni (a sztálinizmust, a gerillaharcot, a kivégzéseket, a munkatáborokat), és mi az a kevés, amit lehet (a saját elveihez mért hitelességet, a szociális érzékenységet, a nyílt politizálást). Ezzel nem "mentegetem a rendszert" (ti. Che rendszerét), és nem "mosom el a határvonalat". Sőt éppen hogy pontos határvonalat húzok. Az idealizmussal sem "relativizálom bűneit". Nem tudom, honnan vette Seres, hogy túlzott idealizmusnak nyilvánítani valamit nem kritika, hanem mentegetés.

Amire törekedtem, az éppen a Che Guevaráról való komplex, árnyalt, de határozott közbeszéd elősegítése és a Seres-féle leegyszerűsítő felfogás kritikája volt. Egy ilyen közbeszéd az elítélendő dolgok mellé odateszi azt is, ami elfogadható, és ezáltal egy mozaikot ajánl fel az olvasónak. A mozaik pozitív elemei színesítik a képet, de nem mentik a negatívakat. És igen, Adolf Hitler esetében is meg lehet említeni az autópályákat - a rettentő bűnök elítélése mellett.

Van azonban Seres László cikkében sokkal nagyobb hiba is annál, mint hogy nem képes tudomásul venni árnyalt véleményeket. Olyan állításokat tesz, amelyeket komoly történészek adataival kellett volna alátámasztania. Am nincs tudomásom arról, hogy lennének ilyenek.

Szerinte Che "parancsára csak 1959 és 1962 között négyezer embert (keresztényeket, melegeket, másképp gondolkodókat) végeztek ki Kubában, közülük ő maga több százat lőtt föbe". Erre nincs semmilyen bizonyíték. "Eddig nem találtam egyetlen megbízható forrást, amely egy olyan esetről számolna be, amikor Che egy ártatlant ölt volna meg" - írja Jon Lee Anderson, a Che Guevara: A revolutionary Life írója. Ezalatt nyilván azt érti, hogy Che csak a La Cabana-erődben végeztetett ki elítélteket, a gerillaharc során pedig csak ellenséges katonákat és gerillaárulókat ölt meg. Ezek bűnössége valószínűleg háborús jellegű, és nem függ össze sem vallással, sem szexuális orientációval.

Anderle Ádám sem cáfolja könyvében (Che Guevara) Andersont, pedig ő igazán nem elfogult Che iránt. A forradalom utáni ítéletek kapcsán azt írja, hogy összesen kb. 1000 személyt állítottak bíróság elé, továbbá "Matthews, áttekintve a perek anyagát, arról írt: nem talált olyan halálos ítéletet, amely nem lett volna megalapozott. (...) Nincsenek hitelt érdemlő adatok arról, hogy ő részt vett volna a kivégzésekben" (225. o.).

Jorge Castaneda Companero című könyvében eltérő véleményeket elemez a kivégzettek számát illetően, különös tekintettel a győzelem utáni első napokban kivégzett 200-700 emberre. Bemutatja azt, hogy Che hozzáállását illetően is különféle vélemények vannak: egyesek szerint élvezte a kivégzéseket, mások szerint nem szerette, de Fidel parancsára és a forradalomért megtette (144. o.).

Kérdésekre Seres megadott néhány hivatkozást. Nem volt köztük számomra új, csak szeretnék ezekre is válaszolni. Az első Alvaro Vargas Llosa The Killing Machine című cikke, de ez nem

szolgál új tényekkel, Castaneda adataira hivatkozik csupán. Che Guevara személyes részvételére a kivégzésekben ebből nem derül fény.

Egyetlen, a többi közül messze kilógó becslés szerint a kivégzettek száma kétezer lett volna, de ugyebár még ez is csak fele a négyezernek, és Vargas meg is jegyzi, hogy nem valamennyi Che áldozata, s ennek a számnak a forrása is nagyon áttételes: egy CIA-ügynök, Felix Rodriguez anekdotája Che állítólagos vallomásáról Bolíviában.

Matthew Campbell cikke (Behind Che Guevara's mask, the cold executioner) csak annyit erősít meg, hogy Che végzett ki árulókat a gerillaharc folyamán, és hogy végeztetett ki bizonyos számú elítéltet a La Cabana-erődben, s a kivégzések közül néhányat megnézett.

Seresnek tehát sem az áldozatok számát, sem Che személyes részvételét illetően nem sikerült állításait igazolnia. Amit sikerült, azt meg soha nem tagadtam: Che a vélt árulókkal szemben kíméletlen volt, és végeztetett ki a szemében háborús bűnösnek minősülő foglyokat. Az ítéletek jogossága vizsgálható, de részletek ismerete nélkül nincs okunk kétségbe vonni a történészek véleményét.

Megjegyzem - és ez sem mentegetés -, Che Guevarát tárgyalás nélkül végezték ki Bolíviában. Ez ellen nem szólalnak fel a "jogharcos" feketítők. Nyilván azt gondolják, hogy egy háborús bűnösnek ez jár. No de akkor meg kellene fontolni, hogy a Che által kivégeztettek közül hány volt ilyen.

Manapság roppant divatos azon aggódni, hogy a Che-pólót hordó, megvezetett fiatalság mennyire nem ismeri az igazi Che Guevarát. A feketítés erre nem megoldás. A fiatalok mindig is fognak benne sok pozitívumot találni, és ha ezzel a fehér képpel egy feketét állítunk szembe, akkor sokkal kevesebben és nehezebben rakják össze a mozaikot.